

Studio Λύδρα
Αρινού & Κέκροπας 12, Λάρισα

Σάββατο 17 Ιουνίου 2010
11.00 Πρόγραμμα
21.00 Συναυλία Motivasyon

Βαρσεκενή 18 Ιουνίου 2010
11.00 Πρόγραμμα
21.00 Συναυλία Ζώδιανη Λέκκα

Σάββατο
30 Ιουνίου

Σάββατο
1 Ιουλίου

Ανατολικό Αιγαίο, λόγιο και λαϊκό από την Άρτα στη Λέσβο και πάλι πίσω

Τρίτη Λαϊκή & Παραδοσιακή Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου
Θεοφάνεια Λαϊκής Επικοινωνίας Μέσων και Πολιτισμού, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Τρίτη Επικοινωνίας Μέσων και Πολιτισμού, Πάντειο Πανεπιστήμιο

πάμε στη Λέσβο....

Η Λέσβος αποτελεί έναν ζωτικό χώρο μουσικού πολιτισμού, η εξαιρετικότητα των χαρακτηριστικών του οποίου ερμηνεύεται τόσο από την γεωγραφική της θέση όσο και από την ιστορία της.

Τα μουσικά ιδιώματα της, με βάση παραμέτρους που καθορίζονται από την προέλευση αλλά και από τη μορφολογία, μπορούν να περιγραφούν σχηματικά ως εξής:

Εντοπίζεται πρωτίστως μια μεγάλη ειδολογική ενότητα, με βασικά στοιχεία την δημόδη προέλευση, την προφορική φυσιογνωμία και την σαφή αναγνώση σε πρωτικές μορφές λαϊκού πολιτισμού. Εδώ θα κατέτασε κανείς μια σειρά από προφορικά κυρίως ακούσματα, που αφορούν στον κύκλο της ζωής και του χρόνου (παραλογές, κάλαντα, διηγήσεις, παιχνιδοτράγουδα, θρήνους, κ.α.), προερχόμενα κατά βάση από την αγροτική ύπαιθρο του νησιού. Η δεύτερη μεγάλη κατηγορία αφορά σε ποικιλά περιπτώσεων που ως κοινό βασικό χαρακτηριστικό φέρουν την αστική τους υφολογική ιδιοτυπία, και ερμηνεύονται ως σύμπτωμα του έντονου εξαστισμού που έλαβε χώρα στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο κατά την ύστερη Οθωμανική περίοδο (1830-1922).

Το αστικό αυτό υπόστρωμα καλλιεργεί ένα δυναμικό πλέγμα ανταλλαγών. Έτσι, στο τοπικό ρεπερτόριο της Λέσβου, ανήκουν περιπτώσεις με άμεση αναφορά στον αστικό χώρο των Μικρασιατικών παραλίων, γεωγραφική αφετηρία από την οποία μεταφέρονται στο νησί μουσικές δημητουργίες και πρακτικές με σαφή λόγιο-έντεχνο χαρακτήρα: αστικής προέλευσης οργανικές μελωδίες (ζευμέκια, καρσιλαμάδες, συρτά), αλλά και διυτικότροπου χαρακτήρα δημητουργίες (όπως βαλς και τανγκό) στις οποίες αναγνωρίζουμε κατά βάση τα γούστα της αστικής ελίτ της Μυτιλήνης των αρχών του 20^{ου} αιώνα.

Η διαδικασία «αστικοποίησης» των ηθών της μουσικής επιτέλεσης στην περιοχή δεν περιορίζεται όμως μόνο στην εισαγωγή νεωτερικών μορφών έκφρασης, αλλά και στην έντεχνη επαναδιαχείριση του ήδη υπάρχοντος λαϊκού υλικού της Λεσβιακής υπαίθρου και των Μικρασιατικών παραλίων, ιδιαίτερως δε της παραδοσής των ζεύδεων. Θα μπορούσαμε μάλιστα να ισχυριστούμε ότι αυτή η μεταστοιχείωση ενός ευρύτατου λαϊκού υποστρώματος αποτελεί το πλέον χαρακτηριστικό στοιχείο του μουσικού ιδιώματος της Λέσβου. Όχι μόνο καθορίζει το καθαυτό ρεπερτόριο, αλλά επιφέρει και μια σειρά από συνέπειες υφολογικού χαρακτήρα. Αυτές είναι πρωτίστως ορατές στους τύπους ορχήστρας οι οποίοι χρησιμοποιούνται κατά την εκτελεστική πρακτική. Έτσι, στη Λέσβο συναντώνται ορχήστρες με πρωταγωνιστική παρουσία σαντουριού και βιολού, δυτικού τύπου μαντολινάτες, αλλά και κομπανίες αποτελούμενες από χάλκινα πνευστά (φυσερά), των οποίων η ιστορική και αισθητική προέλευση φαίνεται πως ανάγεται στις περιήμες μουσικές μπάντες του Οθωμανικού στρατού (τεμέτερ), που επέδειξαν έντονη δράση στην ευρύτερη περιοχή μέχρι και τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα.

Η πρόταση μας αφορά έναν «μηχανισμό» περιήγησης στην μουσική της Λέσβου, που θέλει να αποφύγει όσο είναι δυνατόν τα στερεότυπα και να εμβαθύνει στις πιο μύχες πτυχές της ιδιοτυπικής μουσικής της γλώσσας. Συγχρόνως, μεθοδολογικά επιθυμεί να αποστασιοποιηθεί από τις συνήθεις προσεγγίσεις εθνογραφικού τύπου που εισάγουν στον άξονα του χρόνου κάθετα σχίσματα ανάμεσα στο χτες και το σήμερα, αλλά και από τα επιτελεστικά αδιέξοδα της λογικής της «αναπαράστασης». Από την παιδαγωγική άποψη δε, φλοιοδοξεί να αξιοποιήσει την διελκυστινδιά λόγιου-λαϊκού για να εισηγηθεί μια πρωτότυπη παιδαγωγική προσέγγιση της ρευστότητας της συγκεκριμένης προφορικής μουσικής κουλτούρας, προσκαλώντας σε σύμπραξη τον μαθητεύμένον και τον δάσκαλο, τον σπουδαστή της μουσικής με τον επαγγελματία μουσικό, τον παραπρητή και τον πληροφορητή: στόχος είναι να τεθούν οι ρόλοι αυτοί σε κίνηση και να αμφισβηθεί η στατικότητά τους.

Ελπίζουμε έτσι να μπορέσουμε να εννοήσουμε τον αισθητικό άξονα του λαϊκού μουσικού πολιτισμού των Μικρασιατικών παραλίων αναλυτικά όσο και βιωματικά, και να θέσουμε τις προϋποθέσεις για έμπρακτο αναστοχασμό πάνω στη βάση του.

πρώτη μέρα: Πέμπτη 17 Ιουνίου 2010

Motivasyon

Το μουσικό σχήμα Motivasyon, σήμερα στελεχωμένο αποκλειστικά από μέλη του ΤΛΠΜ, δημιουργήθηκε αρχικά από τον μουσικολόγο Νίκο Ανδρίκο στην Μυτιλήνη.

Οι Motivasyon λειτουργούν κυρίως σε πλαίσια εργαστηριακά ως ερευνητικός πυρήνας, με σκοπό την μελέτη, τη δημιουργία και, εν τέλει, την κατάθεση μιας σύγχρονης εκτελεστικής πρότασης αναφορικά με μουσικά ιδιώματα, τα οποία εντοπίζονται ιστορικά στον αστικό χώρο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και αφορούν κατά βάση στη μουσική παραγωγή της ύστερης Οθωμανικής περιόδου (Οθωμανικός Ρομαντισμός: β' μισό 19^{ου} - αρχές 20^{ου} αιώνα).

Στο ΤΛΠΜ οι Motivasyon δραστηριοποιούνται με τη συμμετοχή φοιτητών, δρομολογώντας εργαστηριακά μια α-τυπική εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτή περιλαμβάνει προσέγγιση ενός πρωτότυπου ρεπερτορίου μουσικολογικά (ιστορία, φόρμες, αισθητική), αλλά και καλλιτεχνικά, ως επιτελεστές (σπουδή οργάνων, ρεπερτορίου, τεχνικών εκτέλεσης, αισθητική της εκτέλεσης). Επιπλέον όμως επικεντρώνονται και στη διαδικασία της σύγχρονης δημιουργίας, μέσω της σύνθεσης νέων έργων με ποικίλες επιρροές, ομογενών και ομότροπων, ωστόσο, εκφραστικά, εκείνων του ευρύτερου ρεπερτορίου της ύστερης Οθωμανικής μουσικής παραγωγής.

Το συγκρότημα τόσο δομικά (βιολί, κανονάκι, κλαρίνο, λάφτα, κρουστά) όσο και αισθητικά (ala turka ύφος), παραπέμπει σε πρότυπα προερχόμενα από την μεγάλη παράδοση του fasıl, όπως αυτή αναπτύχθηκε στα meyhane (οινοποτεία) της Κωνσταντινούπολης στις αρχές των 20^{ου} αιώνα.

Τα μέλη:

Νίκος Ανδρίκος: πολίτικο λαούτο, φωνή

Παναγιώτης Κολοβός: κλαρίνο

Παναγιώτης Κοτσιανός: βιολί

Ηλίας Μαντικός: κανονάκι

Φωτεινή - Ασινέθ Κοκκάλα: τσέλο, πολίτικη λύρα

Στρατής Σκουρκέας: κρουστά

α. Ήora 11.00, Studio Λήδρα:
Πρόβα

Η πρόβα είναι στην ουσία πρόσχημα για μια σεμιναριακού τύπου διαδραστική παρουσίαση του εγχειρήματος, ώστε οι παρευρισκόμενοι να έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε άμεση επαφή με τους ερευνητές και επιτελεστές, να θέσουν ερωτήσεις, αλλά και να αφουγκραστούν και τις προβληματικές της απέναντι πλευράς.

Θέματα:

Ζητήματα σύγχρονης μουσικής δημιουργίας.

Ανάλυση και επεξεργασία του εκφραστικού κλίματος της ύστερης Οθωμανικής μουσικής παραγωγής.

Δομές και αυτοσχέδιασμός.

Ηέννοια του ομογενούς και ομότροπου.

Ενημερωτικό φυλλάδιο θα διανεμηθεί στο σεμινάριο

β. Ήora 21.00, Studio Λήδρα:
Συναυλία Motivasyon

Πρωσωπικές συνθέσεις του Νίκου Ανδρίκου, εμπνευσμένες από την αστική μουσική της υστεροθωμανικής περιόδου και των λαϊκών ιδιωμάτων της ευρύτερης περιοχής του Αιγαίου.

- Hâsret (Νοσταλγία), Makam Acem Kürdi
- Cihângir, Makam Bûselik
- Egeyi seyredenken (Αγναντεύοντας το Αιγαίο)
- Teselli (Παρηγοριά), Hicaz Cırcuna
- Esmer Bakış (Μελαχρινό κοίταγμα)
- Ümit (Ελπίδα)
- Midilliideki çarşida (Στο ταραί της Μυτιλήνης), Segâh Zeybegi
- Oyuncak (Παιδικό παιχνίδι)
- Το Πάθος, στίχοι: Απόστολος Καρανικόλας
- Μανές Μινόρε
- Motivasyon

Η Μαρία Ζουμπούλη, ιστορικός, και ο Γιώργος Κοκκώνης, μουσικολόγος, μέλη ΕΠ του ΤΛΠΜ, επιμελούνται την παραγωγή του δύμερου αυτού αφιερώματος στη Λέσβο και συντονίζουν την υλοποίησή του.
Ο Νίκος Διανυσόπουλος προσφέρει αφιλοκερδώς τις πολύτιμες υπηρεσίες του ως μουσικολόγος και ως πιχολήππης.

**α. Ήora 11.00, Studio Λήδρα:
Πρόβα**

Και πάλι η πρόβα γίνεται πρόσωχμα για ένα σεμινάριο μύησης στη μουσική της Λέσβου. Συγχρόνως, η ακαδημαϊκή ομάδα που ζητά συγχρόνως να ερευνήσει και να αναπαραστήσει το μουσικό πολιτισμό της Λέσβου σε συντεταγμένες ξένες προς τον γεωγραφικό της τόπο και τον ιστορικό της χρόνο, φέρνει στο προσκήνιο ζητήματα μεθοδολογίας, αλλά και ιδεολογίας.

Θέματα:

Ζητήματα ένταξης των μη λέσβιων μουσικών στο συγκεκριμένο τεχνικό – κοινωνικό – αισθητικό πλαίσιο.

Μελέτη ρεπερτορίου και ύφους, με ευελιξία προσαρμογής στην προσωπική ερμηνεία του Λέκκα: διαχείριση του απρόβλεπτου και των συγκινησιακών μοχλών της επιτέλεσης. Η επιβαλλόμενη ετοιμότητα αναιρεί την συνήθη τυποποίηση, και οδηγεί στην ένταση της επικοινωνίας μεταξύ των μουσικών. Απαιτεί υψηλές προδιαγραφές δεξιοτεχνίας, μεγάλη εμπειρία και πρόσβαση σε ένα ρεπερτόριο σημαντικού εύρους.

β. Ήora 21.00, Studio Λήδρα: Συναυλία Σόλωνα Λέκκα

Η σύμπραξη των καθηγητών του Τμήματος ΛΠΜ με τον λαϊκό τραγουδιστή από την Λέσβο Σόλωνα Λέκκα επιχειρεί να υπηρετήσει την ουσία της μουσικής επικοινωνίας αποφεύγοντας τα μουσικο-λαογραφικά στερεότυπα, αλλά αποποιούμενη και κάθε διεκδίκηση «αυθεντικότητας».

Ο Σόλων Λέκκας αποδίδει μια σειρά από επιλεγμένα κομμάτια, με άμεση ιστορική και αισθητική αναφορά στον λαϊκό μουσικό πολιτισμό της Λέσβου και των Μικρασιατικών παραλίων. Είναι συγχρόνως πληροφορητής και επιτελεστής, και (παρ' ότι λαϊκός ερασιτέχνης μουσικός), οδηγεί το εγχείρημα.

Στόχος είναι να δειχτεί η έννοια του γλεντιού και η δυναμική της ως βασικό συστατικό στοιχείο της λαϊκής μουσικής κουλτούρας. Δεν επιστρατεύεται ωστόσο γι' αυτό κανενός είδους «προσομοίωση»: μακριά από τα φυσικά της θέατρα, η μουσική της Λέσβου επιτελείται σε ένα ακουστικό περιβάλλον με νέες λειτουργικότητες, όπου ηθελμένα συναντά λόγιες νοοτροπίες: ρόλοι οργάνων, συνομιλίες, μεγάλες φόρμες, ταξιμι...

Α' μέρος: Η μουσική παράδοση της Λέσβου μέσω μιας νέας επιτελεστικής προσέγγισης: από το λαϊκό στο λόγιο

Τύπος ορχήστρας αστικός: κανονάκι, βιολί, νέι, λάφτα, κρουστά

- ◆ «Πηγιανό Ζεϊμπέκικο»
- ◆ «Κανάρια»
- ◆ Ταξίμι βιολί Sabâ, «Τα σεντονάκια»
- ◆ «Χαρμάνταλης»
- ◆ «Είμ' ορφανός»
- ◆ Ταξίμι νέι Kürdili Hicazkâr, «Όπου δεις δυο κυπαρίσσια»
- ◆ Μανές Ουασάκ
- ◆ Ταξίμι κανονάκι Hüseyini, «Σαν 'ποθάνω παραγγέρνω»
(προφορικό Πλαγιάς Λέσβου)

Β' μέρος: Η μουσική παράδοση της Λέσβου στην λαϊκή της διάσταση

Τύπος ορχήστρας λαϊκός: κανονάκι, βιολί, ούτι, κιθάρα, κρουστά.

- ◆ Ταξίμι ούτι Karcıgar, «Πέργαμος»
- ◆ «Σε καινούργια βάρκα»
- ◆ «Δυο ψαφάκια μελανούρια»
- ◆ «Της τριανταφυλλιάς τα φύλλα»
- ◆ «Ανάθεμα τον αίτιο»
- ◆ Ταξίμι κανονάκι Hicazkâr, «Χήρα»
- ◆ «Συλιβριανός σκοπός-Μπάλος-Μανές Ραστ»

Σόλων Λέκκας

Ο Σόλων Λέκκας είναι ένας από τους τελευταίους εναπομείναντες εκπροσώπους της παλιάς γενιάς λαϊκών τραγουδιστών της Λέσβου, ο οποίος μέσα από τον αυθόρυμπο και άμεσο ερμηνευτικό του τρόπο, κομίζει από το παρελθόν όχι μόνο μια «αλλότρια» (σε σχέση με τα άκρως ιδεολογηματικά νεοαστικά πρότυπα) αντίληψη για τον τρόπο διαχείρισης του μουσικού υλικού, αλλά και ένα ισχυρό εχέγγυο για την βιωματική και προπαντός δημιουργική ενσωμάτωση του συγκεκριμένου είδους στο σήμερα.

Ο Σόλων Λέκκας γεννήθηκε στις 29 Νοεμβρίου του 1946 στην Πηγή της Λέσβου, και ήταν το πέμπτο παιδί του Στράτου και της Μαριάνθης –το γένος Δαρδάγου. Καταγόμενος από γενιά μαστόρων της πέτρας με αρβανίτικες ρίζες, ασχολήθηκε και ο ίδιος επαγγελματικά με την τέχνη αυτή, ενώ περιστασιακά δραστηριοποιήθηκε ως ερασιτέχνης λαϊκός τραγουδιστής. Για ένα μικρό χρονικό διάστημα, στις αρχές της δεκαετίας του 1970, τραγούδησε επαγγελματικά σε πανηγύρια της Λέσβου, όπου συνεργάστηκε με τον βιολιστή Μιχάλη Μυρογιάννη, τον σαντουριέρη Γιάννη Σουσαμλή, τους Ευριπίδη (κλαρίνο) και Κώστα Ζαφειρίου (μπουζούκι, σαντούρι), κ.ά.

Το 1996-1997 άρχισε να τραγουδά συστηματικά στην ταβέρνα «Μπουντρούμι» της Μυτιλήνης, όπου γνωρίστηκε με αρκετούς επαγγελματίες και ερασιτέχνες μουσικούς από τη Λέσβο, την υπόλοιπη Ελλάδα, ακόμα και την Τουρκία. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1990, έχει σχεδόν εγκαταλείψει το επάγγελμα του κατασκευαστή πέτρινων οικοδομημάτων, ενώ τραγουδάει μία ή δύο φορές το μήνα ως επαγγελματίας μουσικός σε διάφορες εκδηλώσεις [κυρίως] στη Θεσσαλονίκη, αλλά και στη Μυτιλήνη. Ο Σόλων Λέκκας έχει ήδη ηχογραφήσει κάποια τραγούδια σε συνεργασία με διάφορους ερευνητές ή/και μουσικούς, ορισμένα από τα οποία συμπεριλαμβάνονται στην έκδοση Μουσικά σταυροδρόμια στο Αιγαίο: Λέσβος (19ος - 20ος αι.), Εξάντας, 2000, σε επιμέλεια Σ. Χτούρη, ενώ όφεις της ζωής του έχουν καταγραφεί σε ντοκιμαντέρ από διάφορους σκηνοθέτες.

Οι μουσικοί (αλφαριθμητικά):

Νίκος Ανδρίκος: λάφτα, σαζ

Δημήτρης Μυστακίδης: κιθάρα, λαούτο

Λευτέρης Παύλου: κρουστά

Μάρκος Σκούλιος: νέι, ούτι

Απόστολος Τσαρδάκας: κανονάκι

Γιώργος Ψάλτης: βιολί

Οι μουσικοί που συνοδεύουν τον Σόλωνα Λέκκα τα τελευταία 10-15 χρόνια έχουν διδαχτεί από αυτόν το ρεπερτόριο και το ύφος της μουσικής της Μυτιλήνης σε μακρόχρονη σύμπραξη μαζί του σε όλα τα επίπεδα της μουσικής επιτέλεσης (συναυλίες, ζωντανές εμφανίσεις, ηχογραφήσεις, κ.α.). Έχουν εξ αυτού αναπτύξει και οι ίδιοι με την σειρά τους ένα ειδικό αισθητήριο, αναφορικά με την ερμηνευτική απόδοση του εν λόγω ρεπερτορίου.

Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι οι στενοί δεσμοί που τους συνδέουν προσωπικά με τον Σόλωνα Λέκκα είναι απαραίτητη προϋπόθεση ερμηνείας στο συγκεκριμένο πλαίσιο: οι ίδιοι είναι υψηλής στάθμης επαγγελματίες μουσικοί, ο Σόλων Λέκκας όμως όχι. Αντίθετα, αν και εξαιρετικός δεξιότεχνης, εκείνος λειτουργεί μόνο εντός των παλαιών προτύπων δεσμών μεταξύ των μελών της ορχήστρας, όπου είναι απαραίτητες συνθήκες επικοινωνίας και εμπιστοσύνης, που στις σημερινές πρακτικές είναι συνήθως αδρανοποιημένες.

Σε εντελώς διαφορετικό, ακαδημαϊκό πλαίσιο, οι ίδιοι οι μουσικοί με τη σειρά τους είναι όλοι δάσκαλοι της μουσικής δεξιότητας στο Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του ΤΕΙ Ηπείρου.